

Správa o finančnej stabilite

Máj 2019

Marek Ličák
Odbor dohľadu na makroúrovni

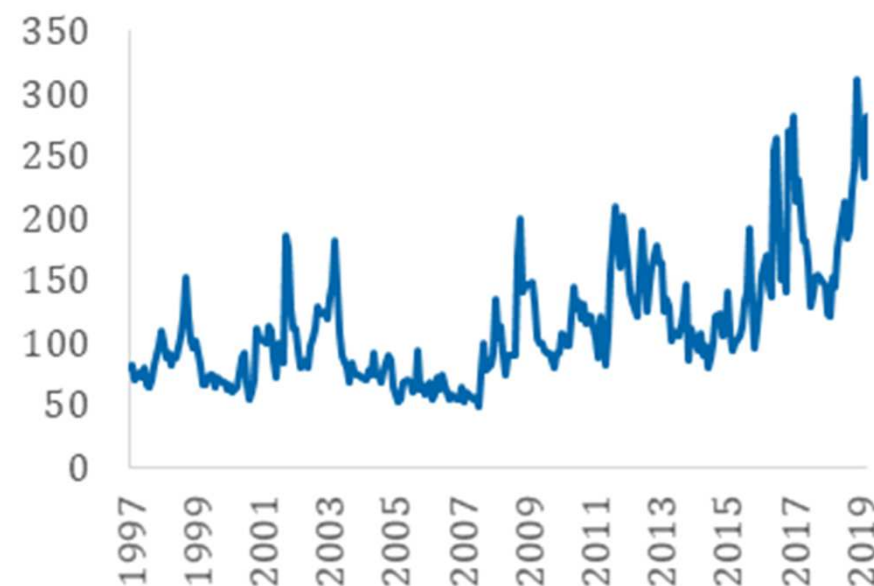

Stretnutie s trhom
31. mája 2019

Riziká z externého prostredia

- **Globálny vývoj:** Spomalenie viedlo k zhoršeniu očakávaní týkajúcich sa ďalšieho vývoja a k poklesu investičnej aktivity
 - Výrazný útlm v eurozóne
 - Obchodné spory
- **Finančné trhy:** Rastúca averzia investorov voči riziku spôsobila viaceré turbulencie a prepad cien väčšiny aktív, najmä akcií
 - Zlepšenie situácie na začiatku r. 2019
 - Zmena kurzu menovej politiky centrálnych bánk
 - Krehká dôvera investorov, riziko nadhodnotenia aktív
 - Dlhová kríza v Taliansku
- **Vysoká globálna zadlženosť**
 - Zadlženosť verejného sektora eurozóny (najmä v Taliansku)
- **Riziká v európskom bankovom sektore**
- **SK:** pokračuje prehrievanie ekonomiky, najmä na pracovnom trhu

Index politickej neistoty

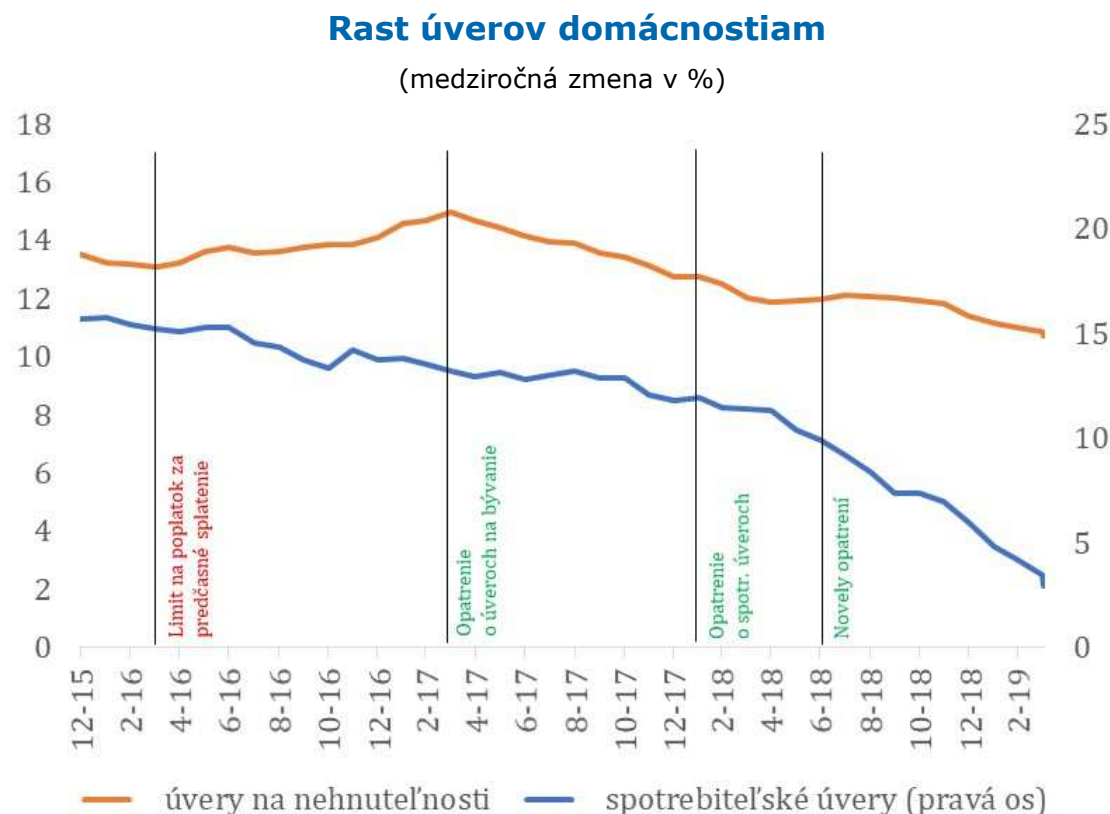

Zdroj: <http://www.policyuncertainty.com>

Domácnosti

Napriek spomaleniu úverovania je rast úverov stále silný

- Rast úverov stále najrýchlejší v rámci EÚ – faktory prispievajúce k rastu sú stále silné
- Spotrebiteľské úvery: spomalenie rastu z 13,2 % (03/17) na 2,9 % (04/19)
- Úvery na bývanie: spomalenie rastu z 15 % (03/17) na 10,7 % (04/19)
- Hlavné faktory spomalenia - efekt predzásobenia, postupné sprísňovanie limitov, postupné nasycovanie trhu

Zdroj: NBS

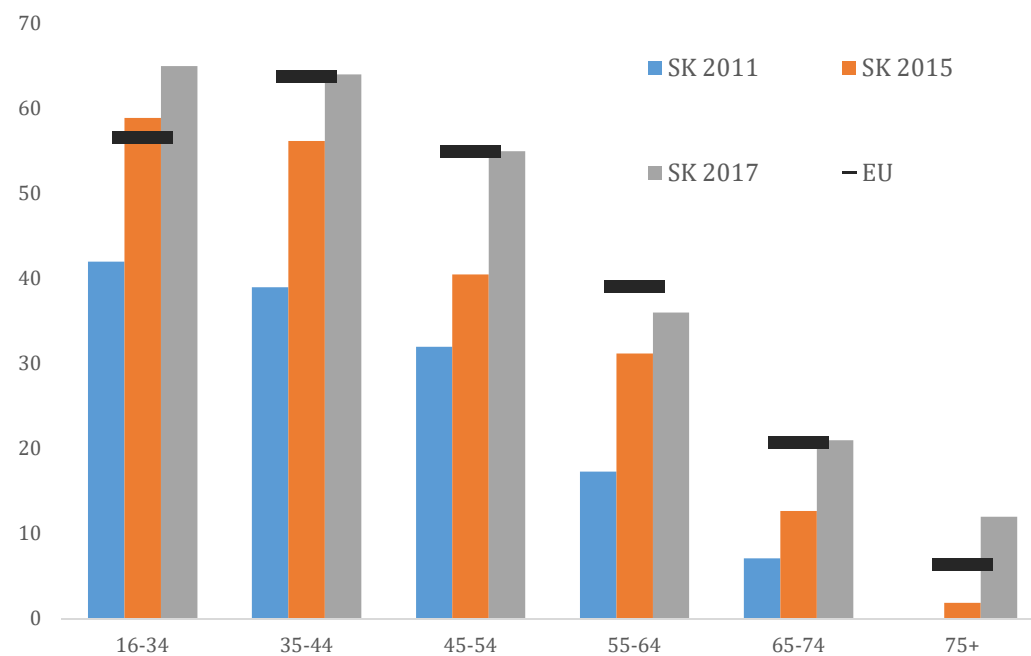
Poznámka: Zelená farba označuje udalosti, ktoré zmierňovali úverový rast.
Červená farba označuje udalosť, ktorá prispela k zrýchleniu úverového rastu.

Domácnosti

Saturácia trhu

- Penetrácia úverov slovenských domácností v porovnaní s EÚ rýchlo rastie vo všetkých vekových skupinách
- V kategóriách do 35 rokov a nad 75 rokov je úroveň penetrácie vyššia ako medián EÚ
- Úvery na bývanie dominujú vo vekovej kategórii 30 - 45 rokov

Podiel domácností obsluhujúcich dlh

Zdroj: ECB, HFCS

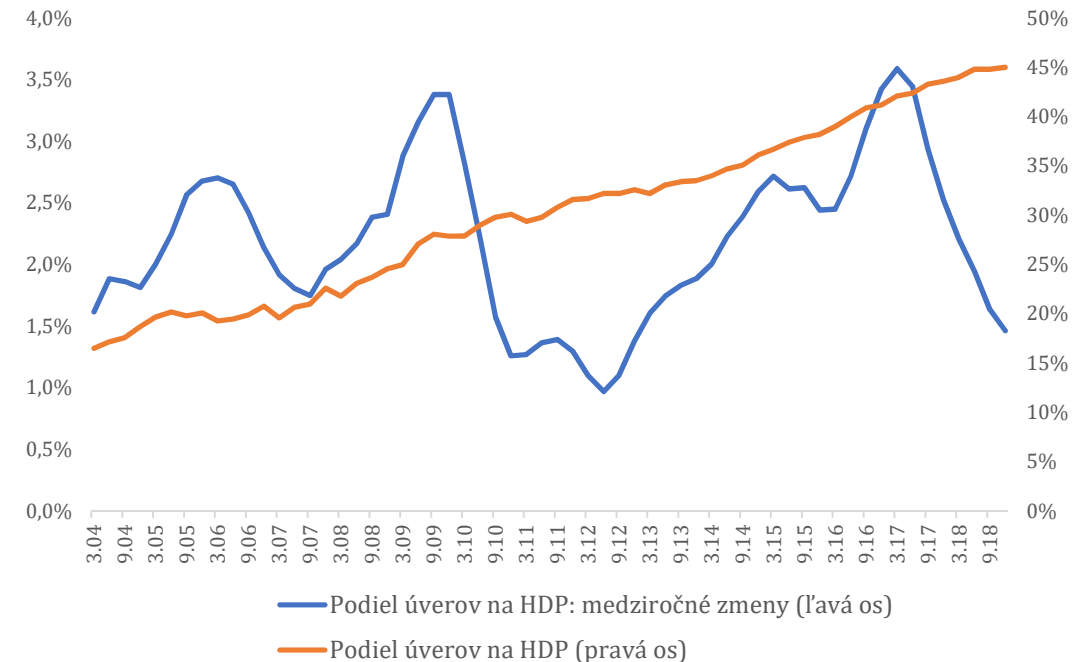
Poznámka: Medián EÚ je vypočítaný z druhej vlny HFCS. Medzi prvou a druhou vlnou nenastali v mediáne významnejšie zmeny.

Domácnosti

Pomalší rast zadlženosti

- Tempo zadlžovania slovenských domácností sa spomalilo, avšak zadlženosť dosiahla ďalšie historické maximum (45 % HDP)
- Zostávajúce riziká
 1. Naďalej najvyšší rast v strednej a východnej Európe ako aj v eurozóne, v rámci EÚ rastie zadlženosť rýchlejšie iba v Dánsku
 2. Najnižší podiel čistých fin. aktív na HDP v EÚ
 - Zaostávanie čistej finančnej pozície slovenských domácností sa naďalej zhoršovalo

Medziročný rast podielu úverov k HDP

Zdroj: NBS, ŠÚ SR

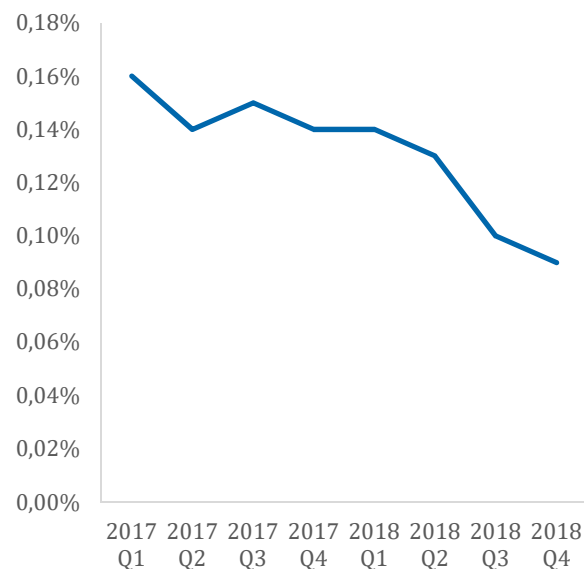
Domácnosti

Pozitívny efekt opatrení: Nižšia rizikovosť nových úverov

Analýza na základe údajov o individuálnych úveroch

- Postupné sprísňovanie podmienok poskytovania úverov viedlo v posledných dvoch rokoch k výraznému zníženiu rizikovosti nových úverov
- Miera nákladov na kreditné riziko v čase zhoršenia ekonomickej situácie by sa znížila takmer o polovicu
- K zníženiu strát prispel pokles LGD aj PD

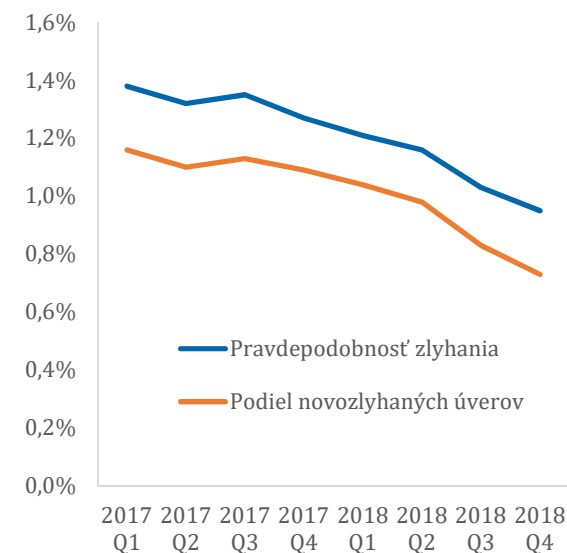
Miera nákladov na kreditné riziko

Zdroj: NBS

Poznámka: Údaje sú za banky s trhovým podielom 58 %.

Pravdepodobnosť zlyhania a podiel novozlyhaných úverov

Zdroj: NBS

Poznámka: Údaje sú za banky s trhovým podielom 58 %.

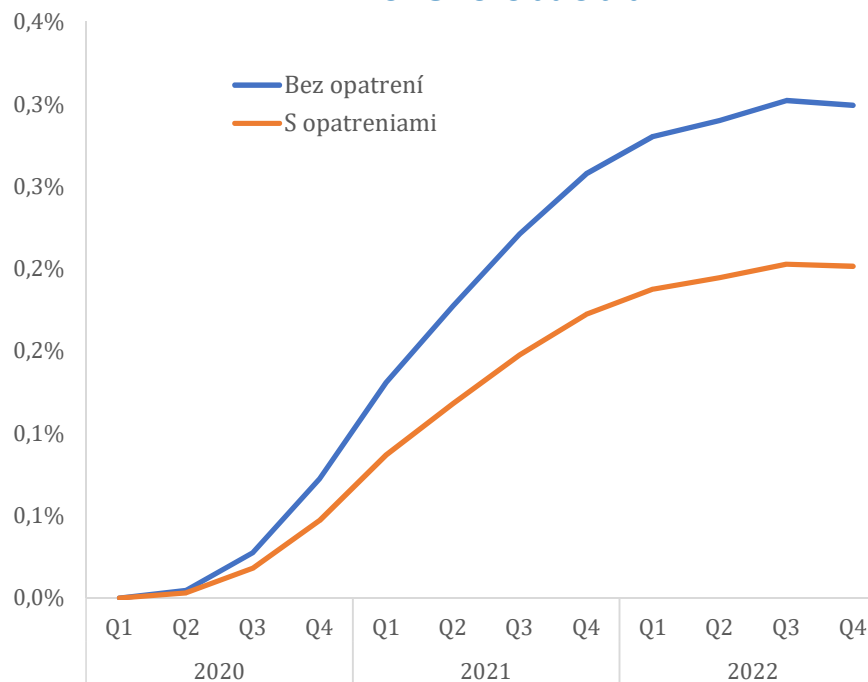
Domácnosti

Pozitívny efekt opatrení: Nižšia rizikovosť nových úverov

Analýza na základe údajov z HFCS

- Pomerne výrazný vplyv opatrení na rizikovosť nových úverov
- Najvýznamnejší vplyv na zníženie strát na LTV
- Miernejší dopad na pravdepodobnosť zlyhania a objem zlyhaných úverov

Miera nákladov na kreditné riziko počas 3-ročného krízového obdobia

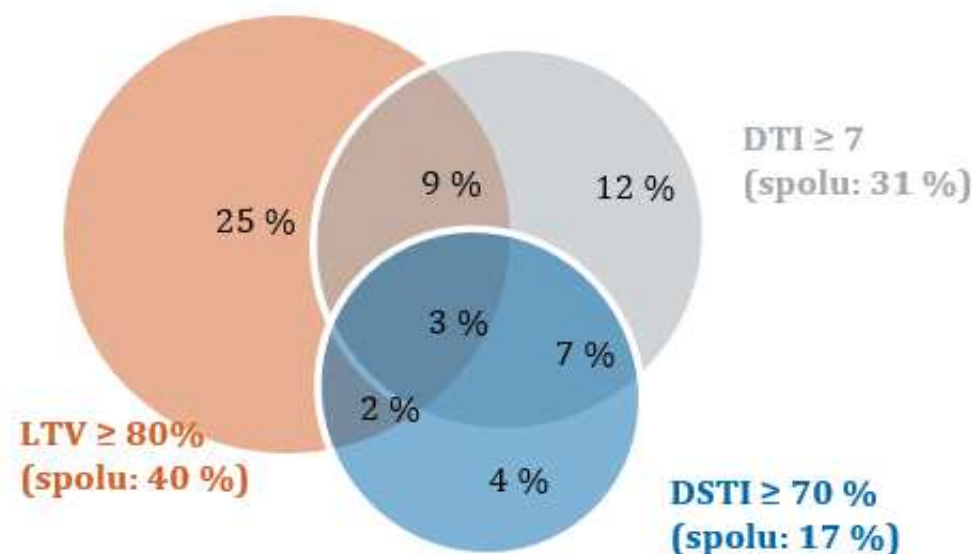
Zdroj: NBS

Domácnosti

Identifikácia rizík

- Pri časti úverov dochádza ku kombinácii vysokých hodnôt viacerých parametrov (DTI, LTV)
 - Kombinácia nastáva pri 20 % nových úverov (4Q 2018)
- Často poskytované aj v kombinácii s inými rizikovejšími charakteristikami
 - Dlhšia maturita, individuálni žiadatelia, nižší príjem
- Vzhľadom na medzinárodné porovnanie naďalej pomerne vysoká hodnota parametrov, najmä pri DSTI
- Rozdielne úrovne rizika podľa bánk

Kombinácia vysokých hodnôt parametrov nových úverov

Zdroj: NBS

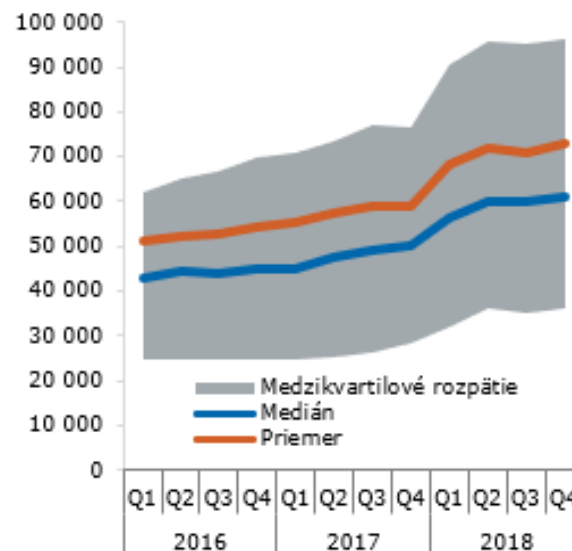
Poznámka: Hodnoty sa týkajú nových úverov na bývanie poskytnutých v treťom a štvrtom štvrťroku 2018 skupinou piatich najväčších bánk. Úvery na refinancovanie bez výrazného navýšenia nie sú zahrnuté.

Domácnosti

Identifikácia rizík

- Zrýchlenie rastu výšky mediánového úveru na bývanie
 - V r. 2018 medziročný rast o 22 % až 28 %
 - Celkový objem úverov na bývanie vzrástol o 12 %, priemerná nominálna mzda o 6 %
 - Trend naznačuje prehĺbenie miery koncentrácie zadlženosti v individuálnych domácnostiach
- Predlžovanie veku dlžníkov v čase splatnosti úveru na bývanie
 - Obmedzenie priestoru na zníženie splátok formou predĺženia splatnosti úveru v prípade finančných ťažkostí klienta

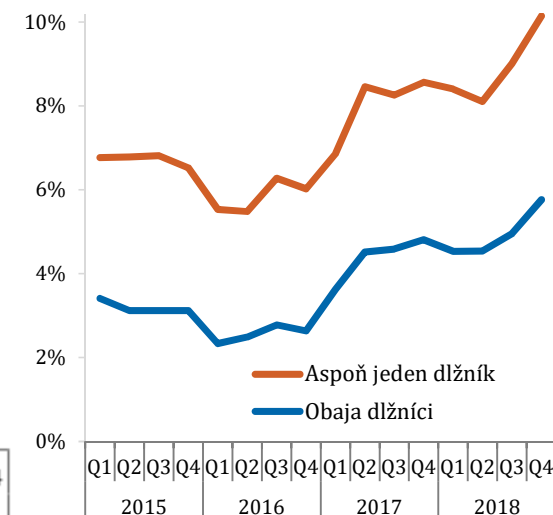
Výška individuálnych úverov na bývanie

Zdroj: NBS

Poznámka: Na grafe sú zobrazené hodnoty pre nové úvery poskytnuté v jednotlivých štvrtrokoch, ktoré boli k 31. decembru 2018 stále v portfóliách bánk.

Podiel úverov, pri ktorých vek dlžníka prekročí v čase splatnosti 70 rokov

Zdroj: NBS

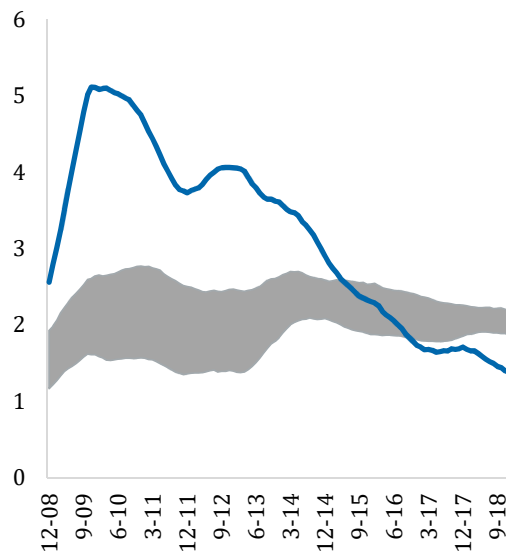
Poznámka: Hodnoty pre nové úvery (úvery na bývanie aj spotrebiteľské úvery) poskytnuté v jednotlivých štvrtrokoch, ktoré boli k 31. decembru 2018 stále v portfóliách bánk.

Domácnosti

Vyššia miera konkurencie na trhu úverov na bývanie

- Empirické štúdie potvrdzujú negatívny vplyv nadmernej konkurencie na finančnú stabilitu
 - Vyšší rizikový apetít bánk
 - Častejšie bankové krízy
 - Negatívny vplyv na nezamestnanosť
- Zvýšená konkurencia najmä pri úveroch na bývanie
 - V r. 2018 miera konkurencie prevyšuje väčšinu krajín eurozóny a ďalej rastie

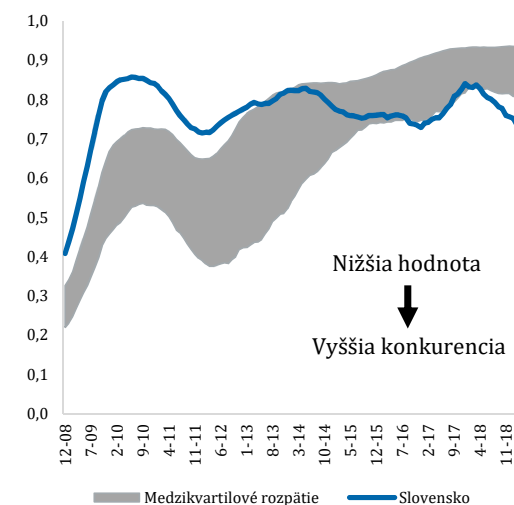
Úrokový spread
(porovnanie SK a eurozóny)

Zdroj: ECB SDW, vlastné výpočty

Poznámka: Na grafe sa uvádza 12-mesačný priemer indexu.

Lernerov index
(porovnanie SK a eurozóny)

Zdroj: ECB SDW, vlastné výpočty

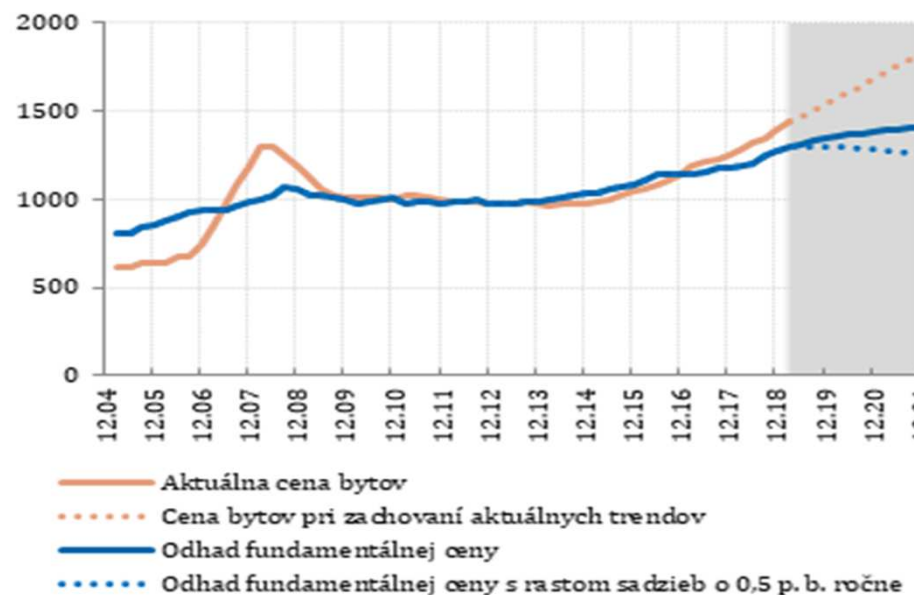
Poznámka: Na grafe sa uvádza 12-mesačný priemer indexu. Čím je index bližší k nule, tým sa predpokladá výraznejšia konkurencia.

Trh nehnuteľností

Viaceré nerovnováhy zostávajú prítomné

- Nedostatočná ponuka bytov na primárnom a sekundárnom trhu
 - Tlak na rast cien
 - Priemerné tempo rastu cien bytov zostáva medzi 7 % a 13 %
- Nesúlad medzi aktuálnou a odhadovanou fundamentálnou cenou
 - V roku 2018 rast cien prebiehal ekonomické fundamenty
 - Ak by dvojciferné tempo rastu cien pokračovalo aj v nasledujúcich rokoch, odchýlka od fundamentálnej ceny sa zvýši

Aktuálna a odhadnutá fundamentálna cena bytov

Zdroj: NBS, ŠÚ SR, vlastné výpočty

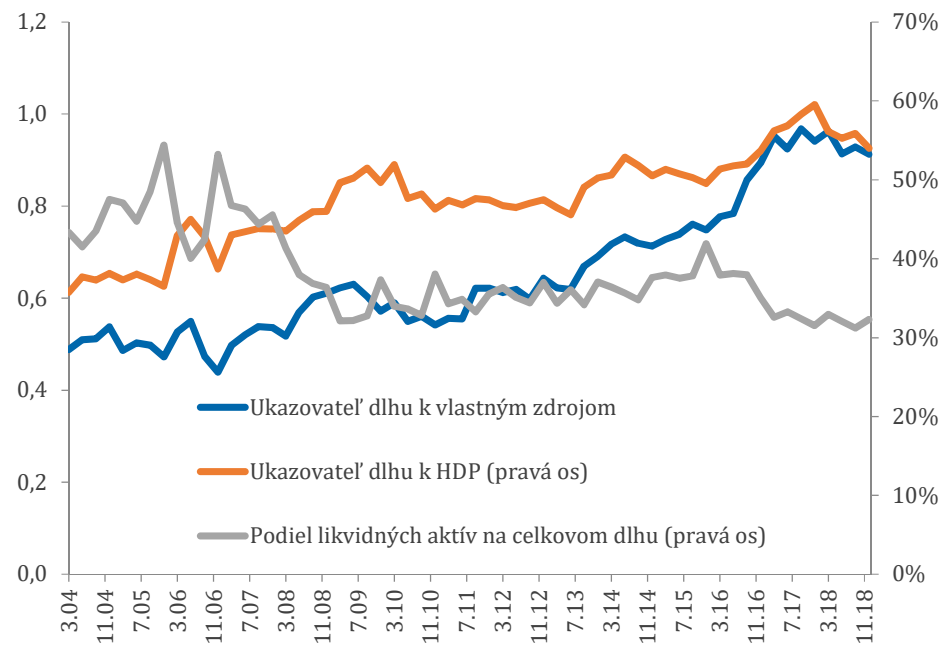
Poznámka: Základný scenár pre trh práce a mzdy vychádza zo strednodobej predikcie NBS a predpokladá zachovanie aktuálnych trendov vo vývoji úverov a cien bytov.

Podniky

Stabilný rast úverov, vysoká zadlženosť k vlastným zdrojom

- Rast úverov
 - Stabilne cca 5 %, mierne nad mediánom EÚ
 - Investičné úvery sčasti nahradili krátkodobé úvery operatívneho charakteru
- Zadlženosť podnikov
 - Dlh k HDP na konci roka 2018 mierne poklesol, podobne ako vo väčšine iných krajín EÚ
 - Dlh k vlastným zdrojom je jeden z najvyšších v EÚ

Finančná pozícia podnikov

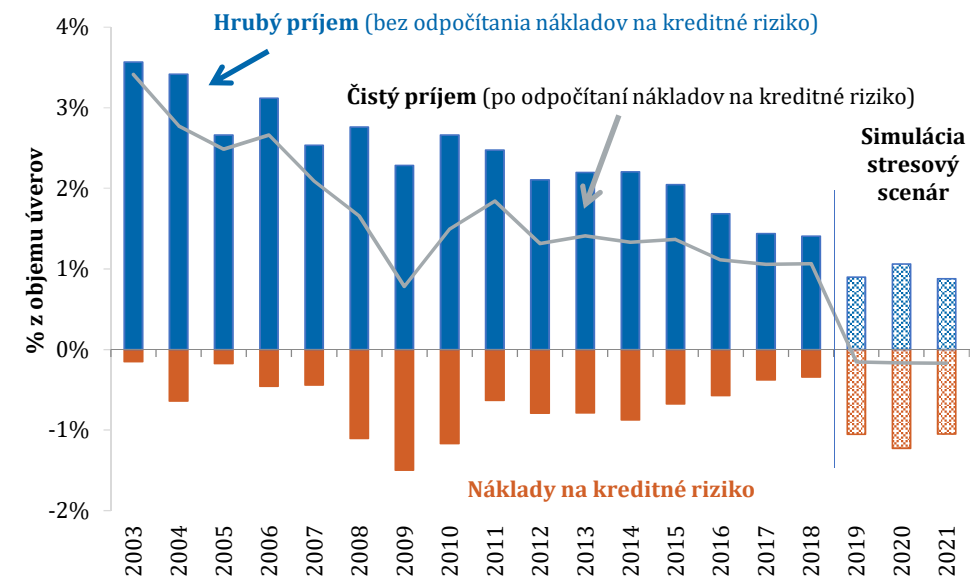
Zdroj: NBS

Riziko udržateľnosti obchodného modelu bánk

Rastúca citlivosť na zmeny úrokovej marže a kreditné riziko

- Bankový sektor je citlivý na vývoj úrokových sadziieb a vývoj strát z kreditného rizika
- Scenár ďalšieho poklesu sadziieb alebo ponechania sadziieb na súčasnej úrovni môže výrazne znížiť zisk (pokles v horizonte 3 rokov oproti roku 2018 až o 32%)
- Výrazne vyššia citlivosť skupiny menej významných bánk

Citlivosť ziskovosti na zvýšenie nákladov na kreditné riziko

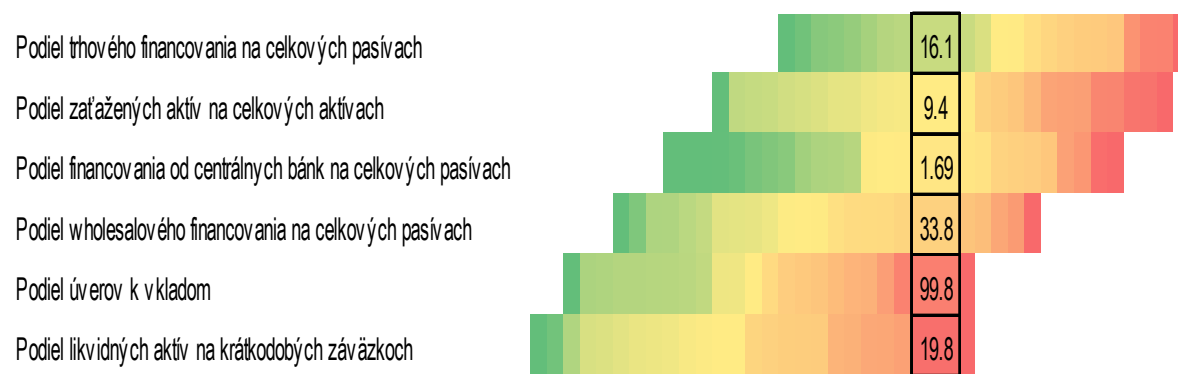
Zdroj: NBS

Riziko likvidity

Pomerne vysoká úroveň, ale prehlbovanie rizika sa spomalilo

- Cyklický charakter rizika likvidity
 - V súlade so spomalením finančného cyklu sa začiatkom roka 2019 zmiernilo aj dlhodobé prehlbovanie systémového rizika likvidity
- V medzinárodnom porovnaní sa riziko likvidity v slovenskom bankovom sektore javí ako mierne nadpriemerné
 - Oblasti zvýšeného rizika: krátkodobá likvidita a podiel úverov ku vkladom
 - Na druhej strane, nízky podiel trhového financovania a zaťažnosti aktív

Pozícia Slovenska vo vybraných ukazovateľoch likvidity s inými štátmi EÚ

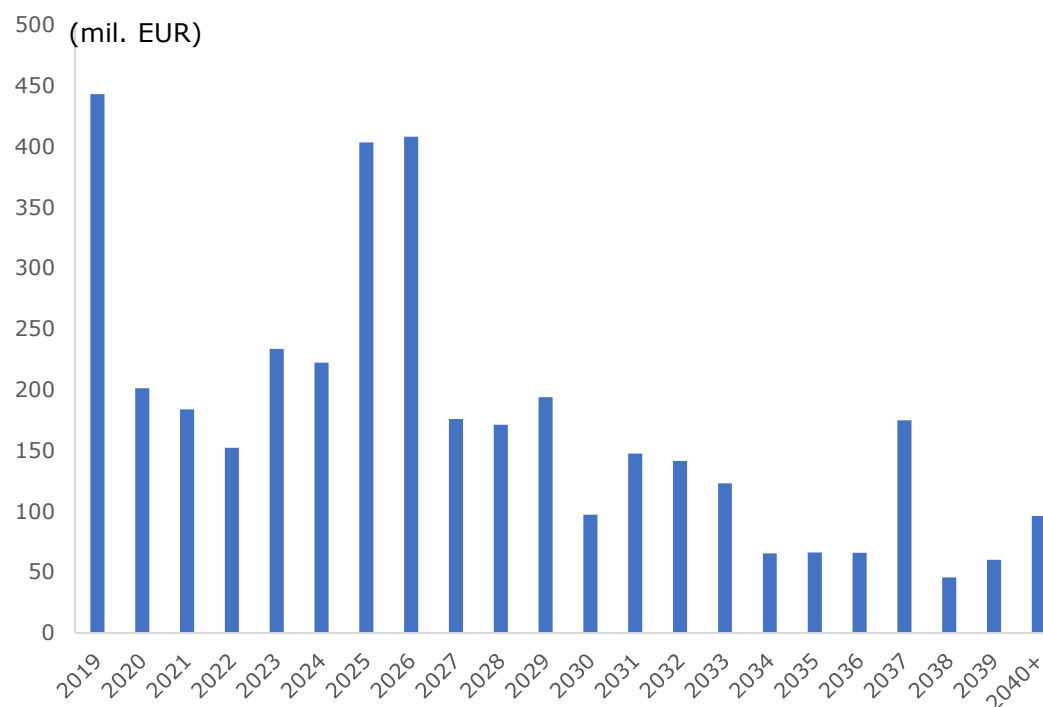
Zdroj: ECB

Poznámka: Hodnota v rámečku je za slovenský bankový sektor. Zelená farba znamená nižšie riziko, zatiaľ čo červená farba vyššiu intenzitu rizika.

Poistný sektor

- Zvýšené reinvestičné riziko
 - V roku 2019 musí sektor reinvestovať 7,3 % z investičného portfólia
 - výnos investičného portfólia môže poklesnúť o 0,3 p. b. – možný pokles pod priemernú garantovanú sadzbu
- Riziková štruktúra kapitálu
 - 57 % tvorí nestála zložka očakávaných ziskov, pri ich zaradení do Tier 3 kapitálu by 5 poisťovní neplnilo regulačný limit na solventnosť
- Neistota ohľadne náhrady nemajetkovej ujmy

Dlhopisové investície s fixným kupónom v poistnom sektore podľa splatnosti

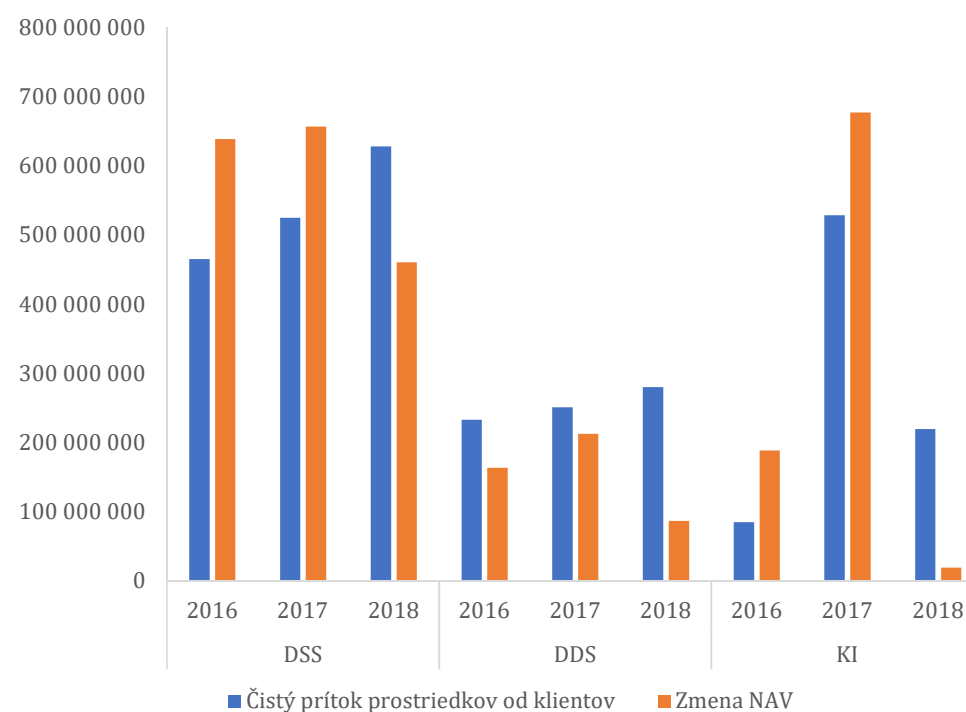

Zdroj: NBS

Sektory spravujúce aktíva

- Negatívna výkonnosť pribrzdila v roku 2018 mieru rastu ich čistej hodnoty aktív
- Správcovia fondov však vystavenie voči rizikám znižovali
- Nárast vystavenia voči štátnym dlhopisom rizikovejších krajín, najmä Talianska
- Realitné podielové fondy vykazujú zvýšenú citlivosť na prípadný výskyt plošnejších redemácií

Čistý prítok prostriedkov od klientov a zmena NAV

Zdroj: NBS

Ziskovosť a kapitálová primeranosť

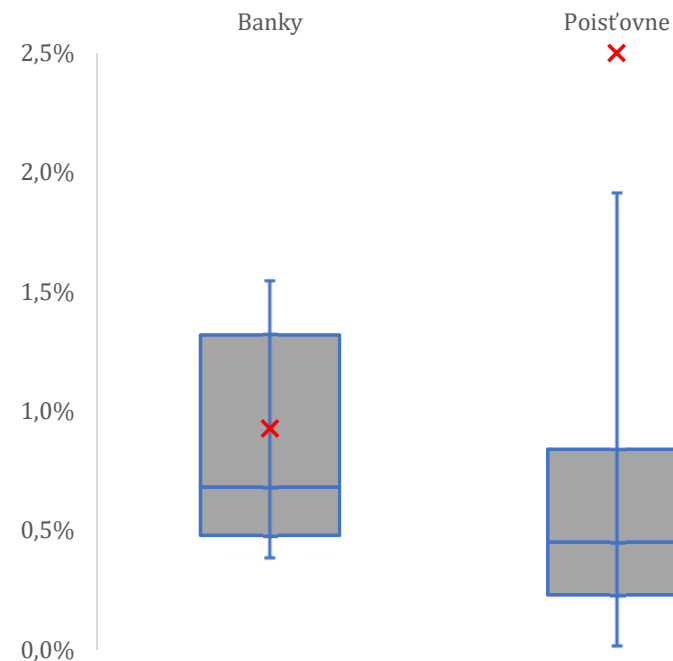
Ziskovosť

- Čistý zisk bánk v roku 2018 v porovnaní s rokom 2017 vzrástol, hoci za prvé tri mesiace roka 2019 mierne klesol
- Hlavné faktory: zastavenie poklesu úrokových sadzieb na úvery podnikom, rast úverov, pokles nákladov na kreditné riziko
- Ziskovosť poisťovní vysoko nad priemerom EÚ

Kapitálová primeranosť

- Počas roka 2018 pokles z 18,6 % na 18,2 %, najmä kvôli pokračujúcemu rýchlemu rastu úverov
- Pokles RW pri retailových úveroch v IRB bankách – môže viesť k podhodnocovaniu rizika a rastu citlivosti kapitálovej primeranosti

Porovnanie ROA v rámci EÚ

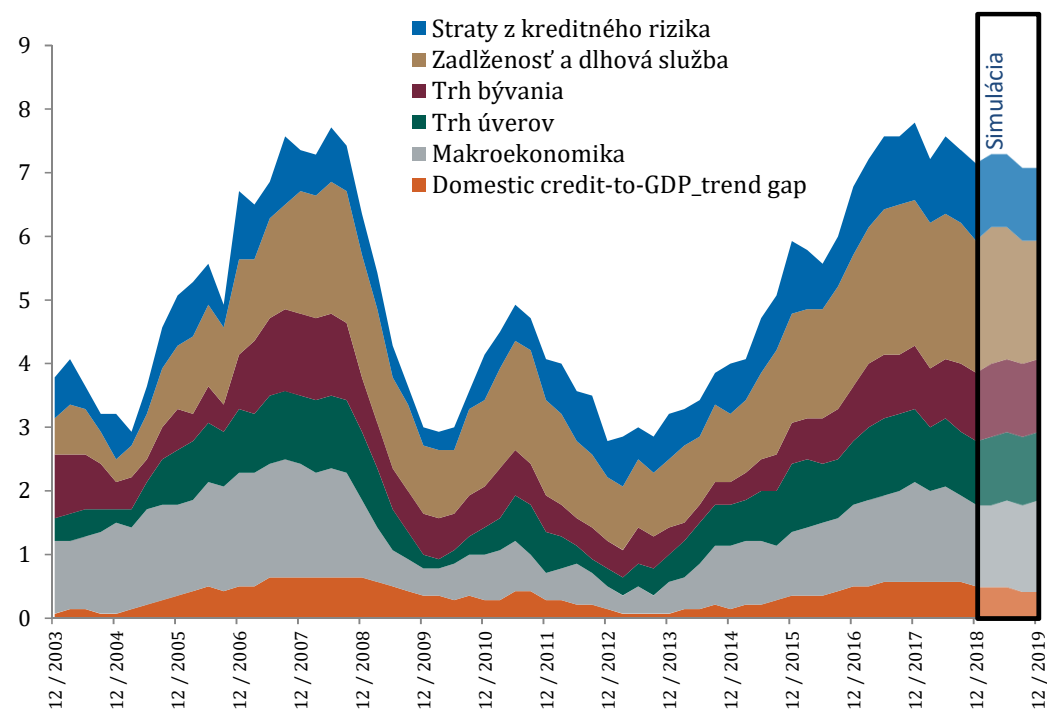
Zdroj: NBS, ECB, EIOPA

Poznámka: Údaje za banky zobrazujú rozdelenie za jednotlivé krajiny EÚ k 30. septembru 2018 a sú analizované. Údaje za poisťovne zobrazujú rozdelenie za 114 individuálnych poisťovní v EÚ k 31. decembru 2017.

Makroprudenciálna politika

- Finančný cyklus na SR v pokročilej expanzívnej fáze
 - Prehrievanie domácej ekonomiky a trhu nehnuteľností
 - Možné podceňovanie rizika (pokles marží, RW)
- Rastie citlivosť ziskovosti bankového sektora na negatívny vývoj
- V prípade, že naakumulované riziká zostanú na zvýšenej úrovni, NBS môže zvážiť ďalšie zvýšenie proticyklického kapitálového vankúša
- Od júla 2019 platí smernica BRRD 2 – mení vzťah medzi proticyklickým kapitálovým vankúšom a požiadavkou na MREL

Proticyklický smerovník

Zdroj: NBS

Prehľad najvýznamnejších rizík

Napriek istému spomaleniu je rast úverov na bývanie naďalej rýchly

Rastúca zadlženosť domácností

- Opatrenia postupne prispievajú **k poklesu rizikovosti nových úverov**
- **Zostávajúce riziká:** nízka úroveň finančných aktív, rýchlo rastúca penetrácia vo všetkých vekových skupinách

Rastie význam kapitálových vankúšov

Odolnosť finančného sektora

- Cyklické riziká sú stále vysoké
- Nízke úrokové marže tlačia na udržateľnosť obchodných modelov bánk - **rastúca citlivosť** na ďalší vývoj úrokových marží a mieru nákladov na kreditné riziko
- Vyššia citlivosť najmä v skupine menej významných bánk
- Štruktúra vlastných zdrojov v poisťovníctve

Nerovnováhy v externom prostredí

Makroekonomické nerovnováhy

- **Prehrievanie domácej ekonomiky** prehĺbuje cyklické riziká
- Vplyv **zahraničných nerovnováh** na fin. stabilitu (geopolitické riziká, situácia v medzinárodnom obchode, krehká dôvera investorov, vysoká zadlženosť)

Ďakujem za pozornosť